

"YER" KONSEPTI QUR'ONI KARIMDA

Xolikulova Yulduz Shodiyevna,
O'zbekiston-Finlandiya pedagogika instituti oqituvchisi
yulduzxolikulova@gmail.com

Annotatsiya. Qur'oni Karimda "Yer" (Arz) kontsepti muhim diniy va falsafiy o'rin tutadi. Yer, insoniyat uchun yashash joyi, tabiat manbai va Allohning qudratini ko'rsatadigan ulkan bir ne'mat sifatida taqdim etiladi. Qur'onda Yerning yaratilishi, uning go'zalligi, undagi barcha tirik mavjudotlarning hayoti va insonning bu yerga bo'lgan mas'uliyati haqida o'ylashga chaqiriladi.

Kalit so'zlar. Yer, yaratish, tabiat, ne'mat, hayot, qudrat, sinov, baraka, tafakkur, Fitrat (Fitra).

КОНЦЕПТ "ЗЕМЛЯ" В КОРАНЕ

Холикулова Юлдуз Шодиевна,
преподаватель Узбекско-Финского педагогического института

Аннотация. В Коране концепт "Земля" занимает важное религиозное и философское место. Земля представлена как место для жизни человечества, источник природы и великое благодеяние, свидетельствующее о могуществе Аллаха. В Коране говорится о создании Земли, её красоте, жизни всех живых существ на ней и ответственности человека за это место. Человек призывается задуматься над тем, как использовать эту землю и её блага ответственно.

Ключевые слова. Земля, создание, природа, благодать, жизнь, могущество, испытание, благосостояние, размышление, фитра.

THE CONCEPT OF "EARTH" IN THE QURAN

Holikulova Yulduz Shodiyevna,
teacher at Uzbekistan-Finish pedagogical institute

Annotation. In the Quran, the concept of "Earth" holds an important religious and philosophical place. Earth is presented as the dwelling place for humanity, a source of nature, and a great blessing that reflects Allah's power. The Quran calls attention to the creation of the Earth, its beauty, the life of all living beings on it, and the responsibility of mankind towards this place. Humans are called upon to reflect on how they use this Earth and its blessings responsibly.

Keywords. Earth, creation, nature, blessing, life, power, trial, prosperity, reflection, Fitra.

KURAN'DAKI "YER" KONSEPTI

Holikulova Yulduz Shodiyevna,
O'zbekiston-Finlandiya pedagogika instituti o'qituvchisi

Özet. Kuran'da "Yer" (Arz) konsepti önemli dini ve felsefi bir yere sahiptir. Yer, insanlık için bir yaşam alanı, doğa kaynağı ve Allah'ın kudretini gösteren büyük bir nimet olarak sunulmaktadır. Kuran'da Yer'in yaratılışı, güzelliği, üzerindeki tüm canlıların hayatı ve insanların bu yerle olan sorumluluğu üzerine düşünmeye çağırılmaktadır. İnsanlar, bu Yeri ve nimetlerini nasıl sorumlu bir şekilde kullanmaları gerektiğini düşünmeye davet edilmektedir.

Anahtar kelimeler. Yer, yaratılış, doğa, nimet, hayat, kudret, imtihan, bereket, tefekkür, fitra.

Yer, Alloh tomonidan yaratilib, insonlar uchun bir sinov maydoni sifatida berilgan. Qur'onda, Yerning boyliklari va ne'matlari, insonlar uchun rizq va farovonlik manbai sifatida ko'rsatiladi. Shu bilan birga, insonlar bu boyliklardan oqilona foydalanib, uni asrab-avaylashlari, tabiatning muvozanatini saqlashlari kerakligi ta'kidlanadi.

Qur'onda "Yer" konsepti, insoniyatga dunyo va oxiratda mas'uliyatni anglatadi. Insonlar, Yerdagi barcha resurslardan foydalangan holda, ularga nisbatan ehtiyotkorlik va mehribonlik bilan munosabatda bo'lishlari kerak. Yer va uning go'zalligi, faqat Allohning qudratini ko'rsatadigan dalil sifatida tasvirlanib, insonlarni tafakkur qilishga va Yerni asrab-avaylashga chaqiradi [1].

Bu konsept, nafaqat ekologik muammolarni, balki insonning tafakkuri va axloqiy mas'uliyatlarini ham o'z ichiga oladi. Qur'onda "Yer" konsepti orqali insonlarning tabiatga bo'lgan munosabati, Allohning buyukligini anglash va bu dunyoda adolat va barqarorlikni ta'minlash zarurati haqida chuqur tafakkurga chaqiriladi.

"Yer" kontsepti Qur'oni Karimda, insoniyatning hayoti va uning yaratilishi, yashash joyi sifatida muhim o'rin tutadi. Qur'onda Yerning yaratilishi, unda insonning yashashi, tabiatning go'zalligi va insonning bu yerga bo'lgan mas'uliyati haqida bir nechta oyatlar mavjud. Quyida "Yer" kontsepti Qur'oni Karimda qanday yoritilganiga oid ba'zi muhim jihatlar keltirilgan [2].

Qur'onda Yerning yaratilishi haqida turli oyatlar mavjud. Allah taolo, barcha mavjudotlarni yaratishda hikmatni ko'rsatadi. Qur'onda Yerning yaratilishining sababi haqida shunday deyiladi:

Fussilat surasi, 9-12-oyatlari: "Sayyoralar va Yerni oltita kun ichida yaratgan Alloh, so'ngra osmonni bir-biriga uyg'un qilib yaratdi. Yerdagi barcha tirik va mevali o'simliklar yaratildi".

Bu oyat, Yerning va osmonning yaratilishi o'rtasidagi ulkan tartibni ko'rsatadi. Yer, hayotning rivojlanishi uchun qulay muhit bo'lib, unda tirik mavjudotlar uchun zarur bo'lgan barcha sharoitlar mavjud.

Qur'onda Yer, insoniyatga berilgan maxsus bir ne'mat sifatida taqdim etiladi. Insonlar Yerdan foydalanish, uni o'rganish, ekinlar ekish va resurslarni muvozanatli ishlatish vazifasiga egadirlar.

Al-Baqara surasi, 164-oyat: "Ey odamlar! Yerdagi sizga berilgan rizqlar va barcha ne'matlar haqida Allohni eslang".

Bu oyat, Yerning insonlar uchun Alloh tomonidan berilgan ne'mat ekanini ta'kidlaydi. Insonlar, Yerning boyliklaridan foydalangan holda, unga nisbatan mas'uliyatli bo'lishlari kerak.

Qur'onda Yerning go'zalligi va undagi barcha tabiat hodisalari Allohning qudratini ko'rsatadigan dalil sifatida keltirilgan. Tabiat, uning go'zalligi va muvozanati - buning barchasi insoniyatning aqliy rivojlanishi uchun bir hikmatdir.

Ar-Rum surasi, 41-oyat: "Yerdagi buzulish va hayvonlar orasidagi o'zgarishlar faqat Allohning hukmidir".

Bu oyat Yer va undagi barcha o'zgarishlar, shuningdek, tabiiy hodisalar hamda ekologik muvozanatni ko'rsatadi. Insonlar, bu hodisalarning yuksak bir maqsadga xizmat qilishini tushunishi lozim.

Qur'oni Karimda insonlarga Yerning resurslarini qanday ishlatish, qanday ekinlar ekish, tabiatni asrash va uni har xil zararli faoliyatlardan himoya qilish zarurligi haqida ko'plab oyatlar mavjud. Inson, Yerdagi yashab turib, ulardan qanday foydalansa, oxiratda shundan javob beradi.

Al-An'am surasi, 141-oyat: "U (Alloh) sizlarni yer yuzasida yashashga mo'ljallagan, uning barcha ne'matlaridan foydalanishga buyuradi".

Insonlar, Yerning imkoniyatlaridan foydalangan holda, uni asrab-avaylash va ijtimoiy manfaatlarga yo'naltirilgan tarzda ishlatishlari zarur.

Qirqdan ortiq oyatlarda Xudo osmon va yerni yaratganligini e'lon qiladi va uning kuchining cheksizligiga e'tibor qaratadi. Ba'zi oyatlarda osmon va er olti kun ichida yaratilganligi aytilgan. [11:7; 25:59; 32:4; 57:4 ...]. Fussilyat surasida (41, "tushuntirildi"), Xudo yerni ikki kun ichida yaratgani, uning ustiga o'zgarishlar tog'lar o'rnatgani, unga inoyat [baraka] ato etgani va to'rt kun ichida unga oziq-ovqat tarqatgani haqida xabar berilgan [41:9-12]. Keyin u tutun bo'lgan osmonga

o'girildi va taxtga [istava]" ko'tarildi". [7:54; 10:3]. 65:12 oyatida, Xudo "etti osmonni va erning o'xshashlarini yaratdi". Uch oyatda" Xudoning yurti "haqida so'z boradi" [4:97; 7:73; 11:64], va bir oyat "mening yurtim" [29: 56]. Ko'p oyatlar osmondagi va erdagi hamma narsa Xudoga tegishli ekanligini tasdiqlaydi: unga osmonda va erda bo'lganlar tegishli. Ularning barchasi unga bo'ysunadi 30: 26. Ilohiy hokimiyat butun erni, Sharq va G'arbni qamrab oladi va ibodat qiluvchi qaerga burilsa, Xudoning yuzi bo'ladi [2:115]. Ba'zi oyatlarda etti osmon, er va ulardagi odamlar Xudoni ulug'lashlari haqida xabar berilgan, ammo odamlar ularning maqtovlarini tushunmaydilar [3]. Osmon va yerning yaratilishida va barcha yaratilishlarda qodir Allohning mavjudligi va qudratining aniq dalillari va alomatlari mavjud. Odamlar ular haqida o'ylashlari, to'g'ri xulosalar chiqarishlari va ulardan o'rganishlari kerak: haqiqatan ham osmon va erni yaratishda, kecha va kunduzning almashinishida, dengizda odamlarga foyda keltiradigan kemalarda, suvda o'lik erni tiriltirdi va unga joylashdi 2:164 ni shamollarning o'zgarishida, osmon va er o'rtasidagi bulutda tushunadigan odamlar uchun belgilar mavjud. Rabbiyning alomatlaridan biri shundaki, osmonlar va er bir edi, lekin u ularni ajratib, barcha tirik mavjudotlarni suvdan yaratdi. Rabbiy er yuzida mustahkam tog'larni ko'tardi, unga keng yo'llar ochdi va "osmonni himoyalangan tomga aylantirdi" [4].

Insonning yer bilan birinchi aloqasi odam ato payg'ambar (sollallohu alayhi vasallam) jannatdan quvilganidan keyin boshlangan. Odam alayhissalom qulaganidan keyin Alloh taolo dedi: pastga tushing va bir-biringizga dushman bo'ling! Yer sizning turar joyingiz va bir muncha vaqt foydalanish obyekti bo'ladi. Unda siz yashaysiz, unda o'lasiz va undan chiqarilasiz [7:24-25]. Inson yerda alohida mavqega ega. Yaratguvchi odam Atoni (alayhissalom) va uning turmush o'rtog'ini (Havva) yaratmasdan oldin, u farishtalarga yer yuzida "noib" bo'lishini ma'lum qildi [xalafat; 2:30]. Qur'on oyatlaridan ma'lum bo'ladi, xalifalik ham unvon, ham sinovdir, shuning uchun u mas'uliyatni o'z ichiga oladi va barcha odamlarga yuklanadi. [6:165; 7:69; 10:14]. Insonga xalifa sifatida Yuklangan mas'uliyat, u baxsizliklar va baxsizliklar manbai emas, balki Xudo "tartibga solgan" hayot, yer yuzidagi tinchlik va osoyishtalik manbai bo'lishi kerakligi bilan izohlanadi. [5:32; 7:56]. Turli oyatlarda odamlar yer bo'ylab sayohat qilishga va haqiqatni inkor etgan xalqlar bilan nima bo'lganini ko'rib chiqishga va undan saboq olishga taklif qilinadi. [3:137-138; 27:69; 30:42].

Xulosa. Qur'onda "Yer" konsepti, insoniyatning Yaratuvchiga bo'lgan muhtojligi, Yerdagi yashash joyining qulayliklari va bu qulayliklardan mas'uliyat bilan foydalanish zaruriyati haqida keng qamrovli ma'lumotlar beradi. Yer, insoniyat uchun hayot manbai bo'lib, uni asrab-avaylash, ekologik muvozanatni saqlash, uning boyliklaridan mohirlik bilan foydalanish kerak. Alloh taolo Yerni insonlar uchun bir sinov sifatida yaratgan va ularning bu yerga bo'lgan munosabati ularning dunyodagi va oxiratdagi maqomini belgilaydi. [5].

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Насыров И.Р. Основания исламского мистицизма (генезис и эволюция). – М.: Языки славянских культур, 2009. – 552 с.
2. Нурбахш Д. Суфизм. Суфии о суфизме. Услышь флейтиста. Суфийская проза и поэзия. Культура Востока / Джавад Нурбахш. – М.: Когелет, 1999. – 184 с.
3. Озген М. Фарабиде ахляк мутлулук илишкеси [Аль-Фараби о вере в Аллаха]/ Мехмет Касым Озген, – Стамбул, 1998. – 104 с.
4. Пашков Р. Исламское политико-правовое учение / Р.В. Пашков, 2010. [Электронный ресурс] URL: <http://rv-pashkov.ru/p=164>
5. Прозоров С. Ислам, как идеологическая система / С.М. Прозоров. –М.: Восточная литература, 2004. – 471 с.